

COLOMINA, Jordi: *L'aportació dels escriptors valencians a la llengua normativa*, Alacant: Universitat d'Alacant, 2023; «Biblioteca Rafael Alemany Ferrer» 2.

JORDI GINEBRA

Universitat Rovira i Virgili

jordi.ginebra@urv.cat

Aquest llibre aplega set estudis publicats prèviament que tenen en comú el fet de tractar de la llengua dels escriptors valencians. L'obra conté també un pròleg de Rafael Alemany (p. 9-13) —amb dades d'història personal—, una «Nota preliminar» de l'autor (p. 15-16), la llista de referències bibliogràfiques unificada (p. 299-325) i un índex de les paraules i els fraseologismes estudiats (p. 327-349). Una característica del volum és la coherència. Sovint els llibres facticis tenen poca connexió interna, i se'ls posa un títol general més aviat evocatiu. L'obra de Colomina és orgànica i sistemàtica, i podria haver-se escrit *ex novo*, com a llibre unitari.

El primer dels treballs, «El *Diccionari normatiu valencià* de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua: una contribució al benestar lingüístic dels valencians» (p. 17-42), és una presentació general d'aquesta obra lexicogràfica, però no desentona temàticament de la resta dels estudis perquè està dedicada en bona part a mostrar la documentació literària que ha avalat determinades innovacions, tant pel que fa a la inclusió d'unitats com de variants ortogràfiques o morfològiques. De fet aquestes pàgines podrien considerar-se una introducció a la resta del llibre.

En la segona de les contribucions, «L'aportació dels escriptors valencians septentrionals» (p. 43-81), Colomina mostra la feina de buidatge lèxic de 125 obres de 67 autors, amb uns resultats espectaculars, tant per la quantitat com per la qualitat del material que aporta. El tercer treball, «L'aportació de Carles Salvador (València, 1893-1955)» (p. 83-128), és una anàlisi lingüística de l'obra de l'escriptor valencià, centrada en el lèxic però que abasta també altres aspectes. I una feina paral·lela es realitza en l'estudi següent, «L'aportació d'Enric Valor (Castella, 1911 - València, 2000)» (p. 129-172). Els tres capítols que venen a continuació estan dedicats a escriptors que es van fer conèixer ja després de la Guerra Civil. El primer a Vicent Andrés Estellés (p. 173-228). En aquest cas Colomina organitza l'exposició amb apartats dedicats a les solucions que coincideixen amb les dels clàssics, amb les dels escriptors catalans del segle xx (sobretot del Principat) i amb les de la llengua col·loquial de la ciutat de València i de l'Horta (aquest apartat és especialment notable). Els altres dos autors estudiats són escriptors encara actius. Un és Josep Piera (p. 229-270). També ara se'n documenta el vincle amb el lèxic dels autors clàssics i es mostra la riquesa de la seva llengua, però convé destacar la part de l'estudi dedicada a la sufixació i a la prefixació (entre les joies hi ha *mossegable*, *besadora*, *militarescos*, *postalitzada*, *beator*, *carussa*, *acapellanat* o *dolce-ria*). L'últim, Ferran Torrent (p. 271-297), és també sotmès a una anàlisi minuciosa que mostra com aquest escriptor ha configurat un model idiomàtic creïble

que, sense abandonar la fidelitat al valencià comú, resulta perfectament vàlid per a tot l'àmbit lingüístic.

És difícil donar, en una ressenya breu com aquesta, una idea del valor de la recerca de Colomina, ja que el lèxic demana normalment valoracions d'unitats concretes i comentaris de detall, i el llibre proporciona un material tan abundant que fa molt difícil seleccionar mostres perquè el lector se'n faci càrrec, atès que sempre s'ometran referències a dades de gran valor. Podem assenyalar la vivesa i expressivitat d'unitats com *agana* 'fer venir gana', *dienda* 'rumors, comentaris que fa la gent', *gurumbeu* 'paraula dita amb la veu fingida', *morrandes* 'marca de brutícia que queda al voltant de la boca', *picós* 'que fa picor', *trec-trec* 'soroll de les ferradures del cavall', *de repica'm el colze* 'extraordinari', *fosc* 'antipàtic' («tenia fama de fosc», escriu Andrés i Estellés), *empeltar* 'deixar embarassada', *esgar-rany* 'vulva', *sense tretze ni catorze* 'sense contemplacions', *guc-guc* 'bub-bub', *furtagallines* 'lladre de poca volada', *pixapolit* 'presumit, pretensions' i tantes altres, però inevitablement deixarem molt de material al calaix. En tot cas, convé indicar que Colomina se'n surt mestrívolament a l'hora de fer evident que la riquesa, precisió i plasticitat del lèxic dels escriptors estudiats testifiquen una realitat senzilla i rotunda: la nostra llengua és una festa.

El treball de Colomina, a més, no és exclusivament un treball descriptivista (encara que amb això ja n'hi hauria prou). Té també una orientació aplicada a la lexicografia. La recerca li serveix, així, per defensar la conveniència d'incorporar una part del material estudiat als recursos normatius que estableixen el marc de la llengua formal. I, en aquesta línia, com a «cas pràctic», al llarg de l'obra va indicant quines de les unitats analitzades ja han estat incorporades al *Diccionari normatiu valencià* (2016), una obra en l'elaboració de la qual l'estudiós va participar de manera destacada. En rigor, aquesta propietat és un dels elements que dona unitat al llibre, que pot ser llegit, doncs, com una concreció reeixida de la tasca filològica de recórrer als nostres escriptors per alimentar els diccionaris i fer que la llengua sigui, en definitiva, més completa i versàtil.

Abans d'acabar, formulem només una petita crítica, de tipus metodològic. De vegades hi ha lèxic que es caracteritza com a «català» (propi de Catalunya), quan en realitat és central o, fins i tot, barceloní. En resulta, així, una contraposició una mica desenfocada, perquè mots i formes com ara *arena*, *alçar-se*, *calcetins*, *caragol*, *després-demà*, *faena*, *nàixer*, *redó*, *traure*, *tomaca*, *dumenge*, *got* o *xic* són també «catalans» des del punt de vista territorial: nord-occidentals en uns casos, camparragonins en d'altres (o totes dues coses).

No hi ha en la nostra filologia una tradició sòlida d'estudi de la llengua dels escriptors, i per això els pocs filòlegs que s'hi dediquen haurien de ser especialment reconeguts i estimulats. En aquesta línia, esperem que aquesta ressenya serveixi, ni que sigui una miqueta, com a reconeixement de la immensa tasca que realitza Colomina i com a estímul perquè continuï treballant.